

Wrogość. Obojętność. Pomoc

Załącznik 4

Yad Vashem (pełna nazwa: Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holocaustu *Yad Vashem*) to instytut poświęcony pamięci ofiar Holocaustu, założony w 1953 roku w Jerozolimie na mocy Ustawy o Pamięci, przyjętej przez izraelski parlament (Kneset).

Termin *Yad Vashem* zaczerpnięty jest z Tory, z księgi Izajasza (Iz 56, 5), w której Bóg, przemawiając ustami proroka, przyrzeka swoim wiernym „miejsce i imię” (z hebr. *yad washem*).

Filary działalności *Yad Vashem* to: upamiętnianie, dokumentacja, badanie i edukacja.

Instytut jest ogromnym zespołem, na który składają się między innymi: Muzeum Historii Holocaustu, archiwum, biblioteka, instytut badawczy, centrum edukacyjne i Międzynarodowa Szkoła Nauczania o Holokauście. Poza tym na terenie *Yad Vashem* znajduje się kilkanaście mniejszych i większych pomników poświęconych zamordowanym w czasie Holocaustu.

Jednym z zadań Instytutu *Yad Vashem* jest wyrażenie wdzięczności osobom nieżydowskiego pochodzenia, które ryzykując własne życie, ratowały Żydów podczas Holocaustu. Misja ta od początku wpisana była w cele *Yad Vashem*, jednak nadawanie ratującym tytułu Sprawiedliwego wśród Narodów Świata rozpoczęto dopiero w 1963 roku.

W *Yad Vashem* działa specjalna komisja, szczegółowo badająca każdy przypadek ratowania zgłoszony do odznaczenia. Wniosek skierować może przede wszystkim ocalony lub jego krewni. W wyjątkowych przypadkach o tytuł ubiegać się może sam ratujący (lub jego rodzina), względnie świadkowie wydarzeń. Ich wnioski mają jednak zasadniczo charakter pomocniczy, dla komisji najważniejsze jest dotarcie do ocalonych.

Oficjalne kryteria, według których komisja decyduje o przyznaniu tytułu Sprawiedliwego wśród Narodów Świata to:

- 1) aktywne działanie na rzecz ocalenia jednego lub więcej Żydów, którym groziła śmierć lub wywózka do obozu zagłady
- 2) ryzykowanie życia, wolności lub stanowiska ratującego
- 3) początkową motywacją musiała być potrzeba niesienia pomocy prześladowanym Żydom, a nie np. chęć wzbogacenia się lub jakiegokolwiek inne cele, jak nawrócenie Żyda, adopcja dziecka itp.
- 4) istniejące zeznania uratowanych lub przynajmniej jednoznaczna dokumentacja opisująca rodzaj udzielonej pomocy i jej okoliczności

Ratujący uznani przez komisję Yad Vashem za Sprawiedliwych wśród Narodów Świata otrzymują dyplom honorowy oraz medal z wygrawerowanym napisem: *Kto ratuje jedno życie, ten ratuje cały świat*. Ponadto ich imiona i nazwiska umieszczane są na Murze Honorowym w Ogrodzie Sprawiedliwych wśród Narodów Świata w Yad Vashem. W minionych latach sadzono również drzewka upamiętniające każdego Sprawiedliwego, ale z powodu braku miejsca w Alei Sprawiedliwych zaniechano tej tradycji.

Ustawa o Yad Vashem upoważnia Instytut do nadawania Sprawiedliwemu, w uznaniu jego zasług, honorowego obywatelstwa państwa Izrael. Sprawiedliwi, którzy zdecydowali się na przeniesienie do Izraela, otrzymują dożywotnio wsparcie od państwa.